

EGYHÁZTÖRTÉNELMI ADATOK.

LVIII.

A szőkefalvi templom feletti versengés és ítélet 1669-ben.*)

Anno Dni 1669, die 4 mensis octobris.

Mi tekintetes T. T. az mi klgmes urunk Ó Nga mlgs parancsolatjából Szőkefalvára elmenvén, hogy az orthodoxus és unitarius uraimék közt az minémü Controversia függőben maradt, azt eligazítanók, legelsőben az orthodoxus uraimék az magók kívánságát jelenték meg ez szerént.

Az mint az mi klgmes urunk Ó Nga klgs parancsolatjából az Commissarius urak Ó Nga s Ó klgmek köztünk és az unitárius uraimék közt connumeratiót töttenek volt, az ellen mostan is semmit sem szólván, mivel akkor potior parsnak nem találtattunk, a más fél kezénél maradt az templom és parochia: de az ország articulusa annak is bizonyos jussát hagyta fenn, az melyik fél non major pars, sőt hogyha valamelyik fél sokkal kisebb volna is az másiknál, annak is bizonyos igazsága maradt fenn az articulusban, annál inkább az ki aequalis. Intervenialt ilyen dolog is, hogy a connumeratio után az unitárius atyafiak közül egy, ugymint Rác Gábor, inét elment; más penigh ugymint Jeremiás Márton hozzánk convertált, melyre nézve most már potiorbak vagyunk, azért azt kívánnuk juxta proportionem nostram mint potiorbaknak nagyobb templom építtessék, pap s mester háza is helyével együtt, melyhez illendő fundus ha az falu földéből ki nem telik, az unitárius atyafiak adgyanak ahoz illendő földet, megh kívánnuk, mert a hol az mostani templom van is, csak egy unitárius embernek vagyon abban része, mind orthodoxus emberek földe. Azt kívánnuk penigh, mig a templom megépíttetik, alternatim járjunk az templomban mivel az kész templomban nekünk derekas jussunk vagyon.

Erre az unitárius atyafiak így replicálnak:

Meg értvén az mi klgs urunk Ó Nga mlgs parancsolatit, melyek mellett az Commissarius urak ide jöttek, nem látjuk, hogy Ó Nga abban annyi dolognak végben vitele felől parancsolt volna, az mennyit az orthodoxus atyafiak kéválnak; de ugy látjuk, hogy az mennyiben ő kegyelmeknek az Commissarius uramék dolga tetszenék, helyben hagynák, a mennyiben penigh nem tetszenék, elállának mellőle, az mint addig is cselekedtek.

Hogyha mi azt cselekednők, hosszas perrel fázasztának benünket, sőt publicae pacis turbatoroknak is mondanának. Az articu-

*) Lásd Ker. Magvető X. köt, 193. l.

lus ellen mi nem reluctálunk, mert mi is törvény alá vagyunk vetetve, tudjuk azt, hogy a minor pars felől van articulus írva, de a hol aequalisok, hogy azokról volna articulus írva, örömet látnók, mert mi olyat eddig nem láttunk.

Az orthodoxusok replicálának ez szerént:

Ha az minor parsnak jussa hagyatott fenn, az aequalisnak inkább, de az Commissarius urak vegyék elő az articulist s eligazodik.

Deliberatum:

Az ország arról írot articulusa szóról-szóra így vagon:

„Az melyik religion levők több számuaknak találtnak lenni, azoknak adassék az templom; közönségesen penigh az töb religion levőknek mind számok, mind az közös templomnak proportiójuk szerint ellimitalt más templomot építsenek“; itt nincsen sem aequalis, sem minor numerus írva, hanem csak az, hogy a major parsnál marad az templom, a többinek penigh építeni kell az articulusban specificalt mód szerint. Azért ha többet nem mondanak az unitárius atyafiak az egész dologhról, deliberatio leszen, annyiban mindazon által csak az mennyiben az mi klmes urunk Ő Nga mlgs parancsolatja és az ország articulusa unanimiter rendet szabott előnkbe. Uj connumeratiohoz nyulni penigh nem akarunk, „nem is lévén parancsolatunk róla.

Az unitárius atyafiak ujabbán allegálnak ez szerént:

Az ország articulusa olvastassék el még, ott arról van írot törvény, hogy az potior parsnak adassék a templom, a minor parsnak építsenek; de itt olyan dologh semmi sem volt, mert nekünk a commissarius urak templomot nem adtanak, holott mi voltunk annak békességes dominiumjában; tü tölletek is templomot nem vettek-el; a hol valakitől templomot vesznek-el, ott kell az minors pars számára templomot építeni. Az orthodoxus atyafiak penigh major pársok nem lehettenek, hanem aequalisoknak is alig telhettenek. Rác Gábor mostani elmenésén is nem méltó fundálni, mert még vissza jöhet. Azért kívánjuk ő kegyelmeknek, legyenek csendesek s várjanak az időtől, nem leszen olyan nehéz, ha potior pársok lesznek, könyeb connumeratio által vehetik el.

Az orthodoxusok ezt felelik:

Mint ennek az falunak bizonyos lakosi és birái így is igasságunkat pretendáltak az templomhoz és részünk szerint közüük lévén hozzá, ezt vették igazításba a Commissarius urak, annak előtte kegyelmeteknek deliberansok által, mivel az templom és parochia a más félnél hagyatott, nekünk is úgy mint nem major parsnak, az mely igasságunkat fenn hatta az Articulus, azt megkívánjuk. Rác Gábor felől is készek vagyunk docealni, hogy megmondotta maga, vissza nem jó soha Szókefalvára az jobbágságra.

Deliberatum.

Rác Gábor elmentén egyik se igen kapjon, mert arra nem lehet fundálnunk. Az elébbi deliberationkban az Articulist szóról-szóra assumaltuk, ott meg van írva, hogy proportionaliter kell az építésnek lenni, az a szó befoglal mind nagy s mind kicsin numerust, a

mellől most sem recedálhatunk: azért kevántatik, mutassanak helyt, a hol az orthodoxusok számára való építés meg lehessen, azt mi commissariusok megtekintvén, annak utánna teszünk deliberatiot, annak modalitása felől egyéb aránt, ha azt elmulasztják az unitárius atyafiak, nem mirajtunk, hanem ő kegyelmeken mulik a dolognak végső eligazítása, mi nem lészünk oka, ha az articularis poenaban esnek.

Ezt a deliberationkat meghallván az unitárius atyafiak, ki hívának bennünket az falunak Gúfalva felől való végibe s mutatának egy régi Kápolna helyet az mezőben, de mivel az falutól az a hely távul volt, egyébaránt is sem pap, sem mesterháza mellette nem lehetett volna, hogy az orthodoxus atyafiaknak ott templom építtessék, arra alkalmatlannak itéltük, hanem onnét az falu felé visszatérvén, az mostan fenn lévő templomot, papházat, mesterháza helyit megtekintvén, midőn kivántuk volna az unitárius uraiméktől, hogy azokhoz hasonló alkalmas helyet mutassanak az orthodoxus uraimék számára, azt felelék, hogy közönséges hely seholt is az feljebb említett és tőlünk már megirt ratiókra nézve rejcialtatott kápolna helynél egyéb nincsen, hanem nyuljunk ez helyekhez és tegyünk egy igazitást.

Mi azért az mely pusztá helyecskét mesterháza helyének mutattak, az templum építésre alkalmas helynek itéltük lenni, úgy hogy a minémi másik templom szélességére, magosságára és temérdekségére és hosszúságára, egyarányu munkával és költséggel közönségesen készítsék el: minthogy a mostaninak padlása nincsen, a másiknak is oda nem értvén padlását a dato praesenti egész esztendőre az mai napig végben mennyen építése egészen, melyet valamelyik fél nem praestál az feljebb megirt articularis poenán maradgyon, hogy alternatim járjanak az templomban, ha magok meg egyeznek, nem bánnyuk; de hogy azt megitilyük, arról articulust nem látunk.

Az papháza felől töttünk ilyen deliberatiot: Mivel más fundust nem mutathatnak az unitárius atyafiak, az pap háza csürös kertivel osztassék kétfelé cum omnibus pertinentiis.

Az mely buza s egyéb gabonát közhelyre raktak, mivel eddigh függőben volt a dolog, oszolyon kétfelé, ezután tudgya mindenik fél, melyik az ő hallgatója. Az mi penigh az dézma buzából eddig elkölt, arról szó se legyen.

Az papházat pertinentiaival együtt és dézma gabonát, két emberségé emberrel osztassák fel.

Bethlen János, mp.

Haller János, m. p.

Ezeket meghallván az unitárius atyafiak, protestatiót tőnek fel, hogy mivel az orthodoxus atyafiak köz helyre rakták volt az dézmát és az ő kegyelmek predicatorának nem adták oda, tehát igasságokat fenn tatják ellenek, megkeresik suis modis. Ezt hallván mi, deliberáltunk úgy, hogy ha a protestatiot fenn tartják, maradgyon az mostan közhelyre lerakott azon helyben, az hol van az törvény végéig.

Az mely oláhok az falu határán szántanak, hogyha Szőkefalva quartas hely, az oláhoktól jutandó quartat osza fel a két praedicator egyaránt; hogyha penigh nem quartas hely, az földes ur szabadságában áll, kinek adatja az oláh jobbágyival az dézmát.

Connumeratio orthodoxorum szőkefalviensium.

1. Elekesi Miklós uram, felesége, két gyermeke s egy öregben tartott gyermek.	más ugyan ő kegyelmétől öregben feltartott gyermek.
2. Jeremiás János, felesége, három gyermeke.	7. Nagy Ferencz, felesége, két gyermeke, egy öregben tartott legénye.
3. Petri Márton, felesége, két gyermeke.	8. Bonyhai István, felesége és a felesége anynya és a maga anynya.
4. Balogh Boldizsár, öcsese és egy huga.	9. Fodor Gergely, felesége, 3 gyermeke.
5. (Vas György, felesége, három gyermeke.	10. Ágoston Mihály, egy gyermeke.
(Gogáni pap felesége, öt gyermeke.	11. Székely Thamás, felesége, három gyermeke.
6. István Deák, egy gyermeke,	

Ezeknek mind van házok Szőkefalván.
Székely János itt szántott, vetett.

Unitáriusok.

1. Szakáll János.	7. Ágoston István.
2. Luka Mihály.	8. Piros János.
3. Vas Andris.	9. Jeremiás Márton.
4. Kaszás András.	10. Fej István.
5. Erdélyiné.	11. Rác Gábor.*)
6. Nagy János.	

Eredetije a gróf Teleki-család levéltárában (az újabban rendezettek között — „egyháziak“ czim alatt) Maros-Vásárhelyt,

*) Valjon az unitáriusoknál miért felelték el a gyermekeket számitani?
Szerk.